

Інстытут гісторыі
НАН Беларусі

Дзятлаўскі раённы
выканаўчы камітэт

ПРАГРАМА

навукова-практычнай канферэнцыі

Дзятлава і Дзятлаўскі край:

гісторыка-культурная спадчына (да 575-годдзя горада)

12 верасня 2025 г.

У 1450 г. вялікі князь дараваў людзей з двара Здзецел
панам Рамашкавічам: "У Здзецел, у Васковіох
Рамашковігомъ: Тарас, Мартинъ, Дмитръ, Супря,
Трухон, Масо, Микულიца, Олекса, Еско новгород(ецъ)".

АРХЕАЛАГІЧНУЮ НАВУКОВА-МУЗЕЙНУЮ ЭКСПАЗІЦЫЮ ІНСТЫТУТА ГІСТОРЫІ НАН БЕЛАРУСІ

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1.

Тэл. (8-017) 378-90-93 / E-mail: andvoitehovich72@gmail.com / Сайт: history.by

ДЗЯТЛАЎСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ГІСТОРЫКА-КРАЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

Рэспубліка Беларусь, Гродзенская вобл., г. Дзятлава, вул. Першамайская, 12

Тэл. (8-01563) 6-09-27 / E-mail: muzejd@grodno-region.by / Сайт: dyatlovo.museum.by

У 2025 г. адзначалася 85-годдзе заснавання Дзятлаўскага раёна.

Прамысловасць раёна прадстаўлена 11 прадпрыемствамі

Прамысловасць раёна прадстаўлена 11 прадпрыемствамі

АРГКАМІТЭТ КАНФЕРЭНЦЫ

Сустаршыні аргкамітэта:

Садоўскі Андрэй Уладзіміравіч – старшыня Дзятлаўскага раённага выканаўчага камітэта;

Лакіза Вадзім Леанідавіч – дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Аляхновіч Рагнеда Анатольеўна – загадчык сектара навукова-інфармацыйнай работы Інстытута гісторыі НАН Беларусі;

Бараноўскі Аляксандр Станіслававіч – старшыня раённага Савета дэпутатаў;

Ганчарэнка Кірыл Дзмітрыевіч – намеснік дырэктара па агульных пытаннях Інстытута гісторыі НАН Беларусі;

Доўнар Аляксандр Барысавіч – загадчык аддзела гісторыі Беларусі IX – XVIII стагоддзяў і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Лашкоўская Марына Яўгенаўна – начальнік аддзела адукацыі Дзятлаўскага раённага выканаўчага камітэта;

Правілава Дар’я Дзмітрыеўна – малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі;

Пруднікаў Павел Мікалаевіч – юрысконсульт Інстытута гісторыі НАН Беларусі;

Рагачова Вольга Мікалаеўна – начальнік аддзела ідэалагічнай работы і па справах моладзі Дзятлаўскага раённага выканаўчага камітэта;

Трубчык Павел Анатольевіч – намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Яўменчык Дар’я Вадзімаўна – лабарант Інстытута гісторыі НАН Беларусі

Рэгламент працы:

даклад на пленарным пасяджэнні 20 хв.,

даклад на секцыі 15 хв.,

пытанні 5 хв.

ПАРАДАК ПРАЦЫ КАНФЕРЭНЦЫІ

- 9.30-10.00 **Рэгістрацыя ўдзельнікаў канферэнцыі**
*(Дзятлаўскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці,
г. Дзятлава, вул. Міцкевіча, 7)*
- Азнаямленне з выставай «Легенды старога Дзятлава»
- 10.00-13.00 **Адкрыццё канферэнцыі**
Пленарнае пасяджэнне
(Дзятлаўскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці)
- 13.00-14.00 **Абед**
- 14.00-16.30 **Праца па секцыях**
*(«Гімназія № 1 г. Дзятлава»,
вул. Чырвонаармейская, 4)*
- 16.30-16.45 **Падвядзенне вынікаў.**
Закрыццё канферэнцыі
- 16.45-19.00 **Культурная праграма.**
Экскурсія
- 19.00 **Вячэра**
- 20.00 **Ад'езд удзельнікаў канферэнцыі**

12 ВЕРАСНЯ

АДКРЫЦЦЁ КАНФЕРЭНЦЫІ

*(Дзятлаўскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці,
вул. Міцкевіча, 7)*

Прывітальныя словы:

Андрэя Уладзіміравіча Садоўскага, старшыні Дзятлаўскага раённага выканаўчага камітэта;

Вадзіма Леанідавіча Лакізы, дырэктара Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдата гістарычных навук, дацэнта;

Вольгі Сяргееўны Юшкевіч, намесніка акадэміка-сакратара Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, кандыдата філалагічных навук.

Прэзентацыя выданняў Інстытута гісторыі, прысвечаных 80-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне:

«За мужество и стойкость: населенные пункты Беларуси, награжденные вымпелом «За мужество и стойкость в годы Великой Отечественной войны»;

«Белорусские партизаны»;

«Народы Советского Союза и Великая Победа. 1941–1945»;

«Старонкі ваеннай гісторыі. Вып. 3».

*Узнагароджанне вучняў, настаўнікаў школ і супрацоўнікаў
устаноў Дзятлаўскага раёна*

ПЛЕНАРНАЕ ПАСЯДЖЭННЕ

Мадэратар пасяджэння

*дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт
Лакіза Вадзім Леанідавіч*

Даклады:

1. Лакотка Аляксандр Іванавіч, дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры, акадэмік НАН Беларусі, доктар гістарычных навук, доктар архітэктуры, прафесар (Мінск).

Тэма даклада: «Дзятлаўшчына ў прыроднай і гісторыка-культурнай спадчыне».

2. Юрэцкі Станіслаў Сцяпанавіч, дырэктар Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Мінск).

Тэма даклада: «Археалагічны комплекс Саннікі ў гісторыі Дзятлаўшчыны».

3. Дзярновіч Алег Іванавіч, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: «“Балцкі востраў” на Дзятлаўшчыне: дыскусіі пра паходжанне балтамоўнага насельніцтва левага берага Нёмана».

4. Доўнар Аляксандр Барысавіч, загадчык аддзела гісторыі Беларусі IX–XVIII стагоддзяў і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: «Маёнтак Дзятлава ў пачатку XVII ст.»

5. Волкава Вольга Віктараўна, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, кандыдат гістарычных навук (Мінск).

Тэма даклада: «**Павет Ост з цэнтрам у Дзятлава у складзе нямецкай акупацыйнай зоны Обер-Ост у гады Першай сусветнай вайны**».

6. Бароўская Вольга Мікалаеўна, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: «**Асаблівасці савецка-польскага персанальнага абмену на прыкладзе асобы І. С. Дварчаніна (1895–1937 гг.)**».

7. Крыварот Анатоль Аляксеевіч, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: «**Нямецка-фашысцкі генацыд насельніцтва ў Дзятлаўскім і суседніх раёнах у 1941–1944 гг.**»

8. Сацукевіч Іван Іванавіч, старшы выкладчык Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта (Мінск).

Тэма даклада: «**Турыстычныя перспектывы Дзятлаўшчыны**».

СЕКЦЫЯ 1

Дзятлаўскі край у святле археалагічных крыніц.

Гісторыя Дзятлаўскага рэгіёна

(ДУА «Гімназія № 1 г. Дзятлава», вул. Чырвонаармейская, 4)

Мадэратары секцыі:

Доўнар Аляксандр Барысавіч,

Гарматны Віталь Пятровіч

1. Мядзведзева Вольга Уладзіміраўна, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Археалагічныя помнікі Дзятлаўскага краю і іх вывучэнне ў XIX–XXI стст.»**

2. Ліневіч Сяргей Барысавіч, навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Мінск).

Тэма даклада: **«Каменныя свідраванні вырабы з тэрыторыі Дзятлаўскага раёна».**

3. Велент-Шчэрбач Святлана Сяргееўна, навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі; **Ткачоў Алег Юр'евіч,** навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Мінск).

Тэма даклада: **«Каменны век басейна р. Моўчадзь».**

4. Ярашук Валерыя Уладзіміраўна, малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі (Мінск).

Тэма даклада: **«Пацвярдзальны прывілей вялікага князя літоўскага Жыгімонта аб наданні князю Канстанціну Астрожскаму двара Дзятлава (1507 г.)».**

5. Латушкін Андрэй Мікалаевіч, загадчык кафедры этналогіі, музейлогіі і гісторыі мастацтваў гістарычнага факультэта БДУ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Актавая кніга Слонімскага земскага суда за 1555–1564 гг. як гістарычная крыніца па гісторыі Дзятлава («Зьдзецеля»)».**

6. Якишук Александра Андреевна, учащаяся 11 класса Новоельнянской средней школы имени А.А.Шевчук (Новоельня).

Тэма даклада: «**Новоельня в судьбе рода Тизенгаузов**».

7. Пазднякоў Валерый Сямёнавіч, загадчык аддзела археаграфіі Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы, кандыдат гістарычных навук (Мінск).

Тэма даклада: «**Каралеўскі прывілей на кірмашы ў Здзецэле (1718 г.)**».

8. Дзятчэня Андрэй Анатольевіч, настаўнік гісторыі Азёрскай сярэдняй школы, аспірант Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы» (Гродна).

Тэма даклада: «**Транспартныя камунікацыі ў ваколіцах Дзятлава ў другой палове XVIII ст.**»

9. Русаў Пётр Аляксандравіч, даследчык (Мінск).

Тэма даклада: «**План Дзятлава 1812 года**».

10. Крэньц Максім Аляксандравіч, навуковы супрацоўнік Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі (Мінск).

Тэма даклада: «**Сацыяльна-эканамічныя праблемы землеўладальнікаў беларускіх губерняў у другой палове XIX ст. на прыкладзе гісторыі маёнтка Харабровічы**».

11. Жытко Анатолій Паўлавіч, прафесар Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, доктар гістарычных навук, прафесар; **Талмачова Святлана Аляксандраўна**, загадчык кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, доктар гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: «**Пазямельнае ўладкаванне чыншавікоў у Гродзенскай губерні (1886–1914 гг.)**».

12. **Урублеўскі Вадзім Валер’евіч**, загадчык аддзела даследавання рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Практыка ўсынаўлення ў пачатку XX ст. на Дзятлаўшчыне».**

13. **Золатава Ксенія Паўлаўна**, вучаніца 10 класа Гімназіі № 1 г. Дзятлава (Дзятлава).

Тэма даклада: **«Скрозь прызму памяці: Першая сусветная вайна на Дзятлаўшчыне».**

14. **Хомич Карина Сергеевна**, учащаяся 9 класса Крутиловичской базовой школы (Крутиловичи).

Тема доклада: **«История забытой узкоколейной железной дороги Новоелья – Новогрудок – Любча».**

15. **Гарматны Віталь Пятровіч**, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Сельскагаспадарчае развіццё Дзятлаўшчыны ў 1921–1939 гг.»**

16. **Радомская Евгения Юрьевна**, учащаяся 11 класса Гимназии №1 г. Дятлово (Дятлово).

Тэма даклада: **«Отражение социально-экономических процессов на белорусских землях первой половины 20 века в купчей на землю от 19 июля 1921 г.»**

17. **Сосонкина Валентина Федоровна**, ведущий провизор-инспектор РУП «БЕЛФАРМАЦИЯ» (Минск); **Боровик Лидия Викторовна**, заведующий Центральной районной аптекой № 55 Дятловского района Гродненского РУП «Фармация» (Дятлово).

Тема доклада: **«История аптечного дела на Дятловщине в лицах».**

18. **Капліеў Аляксей Аляксандравіч**, вядучы навуковы супрацоўнік Інстытут гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Асаблівасці медыцынскага забеспячэння насельніцтва ў сельскай мясцовасці Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.)».**

19. **Дубовік Аляксандр Константинович**, доцент Белорусского национального технического университета, кандидат исторических наук, доцент (Минск).

Тема доклада: **«Из истории санаторно-курортного оздоровления в Дятловском крае».**

Дыскусія

СЕКЦЫЯ 2

Звязаныя лёсам з Дзятлаўскай зямлёю. Турыстычны і этнаграфічны патэнцыял краю

*(ДУА «Гімназія № 1 г. Дзятлава»,
вул. Чырвонаармейская, 4)*

Мадэратары секцыі:
*Бароўская Вольга Мікалаеўна,
Аляхновіч Рагнеда Анатольеўна*

1. Красюк Уладзімір Фёдаравіч, дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі сувязі, кандыдат філасофскіх навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Тэма свабоды ў грамадскай і літаратурнай дзейнасці Ігната Дамейкі».**

2. Трафімчык Анатоль Віктаравіч, вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«“Ня вечны груганы ліхія...”: паэтычны водгук Ігната Дварчаніна на падзел радзімы».**

3. Ратко Александр Фёдорович, доцент Белорусского государственного университета имени Максима Танка, кандидат исторических наук, доцент (Минск).

Тема доклада: **«Участие казахстанцев в партизанском движении на Дятловщине в годы Великой Отечественной войны».**

4. Лашицкий Олег Вячеславович, учитель истории ГУО «Средняя школа №137 г. Минска имени П. М. Машерова» (Минск).

Тема доклада: **«Евреи Дятлово в партизанском движении Беларуси (1941–1944 гг.)».**

5. Надтачаев Валерий Николаевич, старший научный сотрудник Института истории НАН Беларуси (Минск).

Тема доклада: **«Агентурная разведка Ленинской бригады».**

6. Храноўская Паліна Аляксандраўна, вучаніца 9 класа Вензавецкай базавай школы (Вензавец).

Тэма даклада: **«Яварскае камсамольска-маладзёжнае падполле: гісторыя вайны ў гісторыі сям'і».**

7. Хаванская Дарья Олеговна, учащаяся 10 класса Гезгаловской средней школы (Гезгалы).

Тема доклада: **«Михаил Владимирович Литвинский и спецотряд «Новаторы».**

8. Мистюкевич Виталий Александрович, учащийся 8 класса Средней школы № 3 г. Дятлово им. И. Ю. Филидовича (Дятлово).

Тема доклада: **«Репрезентация образа И. Ю. Филидовича в разных видах искусства».**

9. Баранава Ала Савічна, дацэнт Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, кандыдат педагагічных навук, дацэнт (Мінск).

Тэма даклада: **«Патрыятычная накіраванасць твораў В. Шымука».**

10. Голикова-Пошка Евгения Владимировна, старший научный сотрудник Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси, кандидат искусствоведения, доцент (Минск).

Тема доклада: **«Популяризация туристического потенциала Дятлово и Дятловского района (на примере экранной продукции)».**

11. **Чавус Станіслаў Эдуардавіч**, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь (Мінск).

Тэма даклада: «Алтарная скульптура ў сістэме аздаблення Дзятлаўскага касцёла Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі».

12. **Шэстак Юлія Тадэвушаўна**, архітэктар ТАА «АнТанаСтрой», магістр архітэктуры; **Яроменка Аляксей Віктаравіч**, галоўны архітэктар ТАА «АнТанаСтрой» (Мінск).

Тэма даклада: «Касцёл у в. Рандзілаўшчына Дзятлаўскага раёна».

13. **Ціхаміраў Андрэй Уладзіміравіч**, загадчык аддзела навукова-даследчай і экспазіцыйна-выставачнай работы Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі (Гродна).

Тэма даклада: «Фатаграфіі з Дзятлаўскага раёна ў фондах Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі».

14. **Петражыцкая Вольга Міхайлаўна**, вядучы навуковы супрацоўнік Музея гісторыі горада Мінска, суіскальнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (Мінск).

Тэма даклада: «Гісторыя і сучасны стан калекцыі гадзіннікаў у Дзятлаўскім дзяржаўным гісторыка-краязнаўчым музеі».

15. **Казачкова Наталья Станіславаўна**, навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі (Мінск).

Тэма даклада: «Кухня Дятловскага краю на беларускім экране».

16. **Дворчанин Елизавета Дмитриевна**, вучащаяся 11 класа Сярэдняй школы № 3 г. Дятлава ім. І. Ю. Філідовіча (Дятлава).

Тэма даклада: «Асаблівасці развіцця лячэбна-аздоровіцкага турызму ў Дятлаўскім раёне».

17. *Паўлава Алена Пятроўна, навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі (Мінск).*

Тэма даклада: **«Вясельныя вобразы практычна-ужыткавага ўзроўню ў вясельнай абрадавай паэзіі беларусаў (Дзятлаўскі раён Гродзенскай вобласці)».**

18. *Лях Полина Андреевна, учащаяся 8 класса Средней школы № 3 г. Дятлово им. И. Ю. Филидовича (Дятлово).*

Тема доклада: **«Роль культовых камней в мировоззрении белорусов на примере поклонных камней в д. Горка Дятловского района».**

Дыскусія

ДЛЯ ЗАПИСАЇ

ДЛЯ ЗАПИСАЇ

Канферэнцыя праводзіцца ў рамках Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў на 2021–2025 гг. «Грамадства і гуманітарная бяспека беларускай дзяржавы» (навуковы кіраўнік – доктар гістарычных навук, прафесар, акадэмік НАН Беларусі А. А. Каваленя) падпраграмы № 1 «Гісторыя» (навуковы кіраўнік – кандыдат гістарычных навук, дацэнт В. Л. Лакіза).

Мастацкае афармленне: Д. В. Яўменчык

Навукова-даведачнае выданне
ДЗЯТЛАВА І ДЗЯТЛАЎСКІ КРАЙ:
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЯ СПАДЧЫНА
(ДА 575-ГОДДЗЯ ГОРАДА)
Праграма навукова-практычнай канферэнцыі

6 жэрвеня 1498 г. вялікі князь літоўскі
Аляксандр дараваў двор Дзятлава князю
Канстанціну Астрожскаму

З 1511 г. Дзятлава
можна лічыць мястэчкам,
а з 1531 г. – горадам

Арганізатары канферэнцыі:

ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ НАЦЫЯНАЛЬнай
АКАДЭМІІ НАВУК БЕЛАРУСІ

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск, вул. Акадэмічная, 1
Тэл./Факс: (8-017) 379-18-34 / E-mail: ii@history.by / Сайт: history.by

ДЗЯТЛАЎСКІ РАЁННЫ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ

Рэспубліка Беларусь, Гродзенская вобласць, г. Дзятлава, вул. Леніна, 18
Тэл.: (8-015-63) 6-16-91, факс: (8-015-63) 6-14-47
E-mail: isp@dyatlovo.gov.by / Сайт: dyatlovo.gov.by

Вялікі князь Казімір у XV ст. заснаваў
у Дзятлаве касцёл Унебаўзяцця Дзевай Марыі.
у 1646 г. скончылася будаўніцтва мураванага касцёла
у 1646 г. скончылася будаўніцтва мураванага касцёла

Уласнікамі Дзятлава на працягу
XVI-XIX стст. былі князі Астрожскія,
Сяпегі, Палубінскія, Радзівілы, Солтановічы,
Салішчэўскія, Радзівілы, Солтановічы

Напачатку XVI ст. у горадзе заснавана Спаса-Праабражэнская царква,
у канцы стагоддзя тут было ўжо некалькі царкваў
у канцы стагоддзя тут было ўжо некалькі царкваў

На аўторках праводзіўся што тыднёвы торг,
а кірмашы ладзіліся штогод на царкоўнае
правааслаўнае свята Спаса
правааслаўнае свята Спаса

У 1751 г. на месцы
драўнянага замка у Дзятлаве
быў пабудаваны мураваны палац
быў пабудаваны мураваны палац

У склад Дзятлаўскага маентка ўваходзіла 26 сёл
У склад Дзятлаўскага маентка ўваходзіла 26 сёл

Выданні Інстытута гісторыі НАН Беларусі:

*У 1942 г. Іосіф Іор'евіч Філідовіч, пры ратаванні
партызанскага шпіталь, падарыў падзвіг Івана Сусаніна*

*У партызанскім шпіталі за 1942-1944 г.
атрымалі дапамогу каля 500 галявек*

*У 2024 г. Дзятлава ўзнагароджана вымгелам
“За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны”
“За мужнасць і стойкасць у гады Вялікай Айчыннай вайны”*